

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Матеріали всеукраїнської
науково-практичної конференції

Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Технології формування педагогічного професіоналізму майбутніх учителів

МАТЕРІАЛИ
всукраїнської науково-практичної конференції

27-28 лютого 2014 року

Мелітополь
2014

УДК 378:004+51
ББК 74.04(4Укр)
Т 38

Друкується за рішенням Вченої ради Мелітопольського
державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького
(протокол № 6 від 07.01.2014 р.)

Програмно-науковий комітет:

Молодиченко В.В. - доктор філософських наук, професор, голова
програмно-наукового комітету

Елькін М.В. - професор, заступник голови програмно-наукового
комітету

Аносов І.П. - доктор педагогічних наук, професор

Максимов О.С. - доктор педагогічних наук, професор

Троїцька Т.С. - доктор філософських наук, професор

Осадчий В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Павленко А.І. - доктор педагогічних наук, професор Запорізького
обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Редькіна М.І. - доктор педагогічних наук, професор Кримського
гуманітарного університету

Сипченко В.І. - професор Донбаського державного педагогічного
університету

Крижко В.В. - професор Бердянського державного педагогічного
університету

Люріна Т.І. - професор Мелітопольського державного
педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Т38   **Технології формування педагогічного професіоналізму
майбутніх учителів: матеріали всеукраїнської науково-
практичної конференції (27-28 лютого 2014 року).** — Мелітополь:
МДПУ ім. Б.Хмельницького, 2014.— 304 с.

ISBN 978-617-7055-25-8

До збірника ввійшли матеріали, присвячені актуальним
проблемам розвитку науки та методики викладання окремих
дисциплін у вищих і загальноосвітніх навчальних закладах.

Збірник адресується науковим і педагогічним працівникам,
аспірантам та студентам.

ISBN 978-617-7055-25-8

**УДК 378:004+51
ББК 74.04(4Укр)**

© Видавництво Мелітопольського
державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького, 2014
© Автори публікацій, 2014

ЗМІСТ

Коваль Т.І. Проблема формування педагогічного професіоналізму викладачів в інформаційно-освітньому середовищі вищого навчального закладу	7
Елькін М. В., Маркіна Н. Г. Роль керівника школи у формуванні професійної компетентності вчителя.....	16
Крижко В.В. Системний менеджмент в управлінні університетом.....	20
Кусакін А. О., Кучина Л. І., Окса М. М. Розуміння і тлумачення в навчальних посібниках з педагогіки педагогічних закономірностей	24
Максимов О.С. От прошлого к настоящему: тенденция развития национального образования.....	31
Нечиноренко В.В. Моделювання та практичне забезпечення системи розвитку професійної компетентності педагогів навчально-реабілітаційного центру	38
Павленко А. І. Узагальнена педагогічна технологія постановки і розв'язування задач у підготовці творчої особистості вчителя	45
Арабаджи Л. І., Максимов О.С. Методична проблема з формування знань ужиткової хімії в школі	48
Буничук О. В. Проблеми підготовки вчителя в контексті розвитку українського шкільництва 1917-1920 рр	52
Воронка М. І., Петручени Г.Г. Методологічні основи гендерних досліджень в педагогіці	58
Гаврилюк С.М. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти: акмеологічний підхід	76
Гнатів О.В., Юсупова О.В. Роль педагогічних біостанцій у підготовці вчителів до природоохоронного виховання школярів (20 – 30 рр. ХХ ст.)	79
Головкова М. М. Формирование практической готовности будущих учителей к профессиональной деятельности	83
Гордіснко Н.М. Забезпечення засвоєння особистістю соціальних норм як пріоритетний напрям діяльності сучасного соціального педагога.....	89

Грицай Н.Б. Оновлення мети методичної підготовки майбутніх учителів біології у сучасній вищій школі.....	94
Даниленко А. П. Организация научной работы у будущих учителей изобразительного искусства в процессе работы над дипломным исследованием.....	98
Карандаш М.М., Онищенко Г.О. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності.....	102
Коробченко А.А. Природничо-наукова підготовка вчителів (друга половина ХІХ – початок ХХ століття) земських шкіл.....	107
Логвіна-Бик Т.А. Професійна підготовка майбутнього вчителя біології і природознавства.....	113
Прийма С.М. Відкрита освіта як нова парадигма реалізації ідей і принципів людяності.....	119
Старокожко О.М. Ознаки компетентності майбутнього педагога вищої школи	130
Стручаева Т.М. Направлення методической поддержки учителя начальных классов в последипломный период	136
Лопатинська Н.А. Розробка і впровадження робочих зошитів з неврологічних основ логопедії в навчальний процес вищого навчального закладу	143
Маврін В. В. Підготовка вчителів на засадах педагогіки життєтворчості у вітчизняній освіті (історико-педагогічний аспект).....	148
Нечипоренко К.С. Адекватна самооцінка як підґрунтя для формування творчої особистості вчителя.....	154
Позднякова О.Л. Модель компетентного соціального педагога-вихователя навчально-реабілітаційного центру	157
Сіявіна Ю.С. Модель компетентного педагога інклюзивної освіти в умовах навчально-реабілітаційного центру.....	162
Бсова О.Г. Підготовка майбутніх вчителів математики в контексті положень медіаосвіти в Україні	170
Єрмак Ю.І. Роль акмеологічних тренінгів у стимулюванні студентів до професійного самопізнання	175
Заворотна Я. В. Якісні рівні ефективності інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом.....	180

Кожевникова А.В. Специфіка управління професіоналізмом майбутніх вчителів	185
Блюкоч Г.А. Гуманістичне виховання особистості в пореформений період на Україні: історико-педагогічний аспект	188
Волкова Ю. Н. Влияние идей гуманистической психологии на развитие педагогической антропологии в Украине	191
Дюжикова Ю.Ю. Розвиток пізнавальної самостійності учнів при вивченні біологічних дисциплін	201
Муртазів Е.Г. Культурно-історичний підхід у змісті сучасної природничо-математичної освіти	204
Наурук О. В. Впровадження віртуалізованої інфраструктури та дистанційних технологій для організації самостійної роботи з дисципліни "Адміністрування комп'ютерних мереж"	208
Петребіна О.Ю. Технологічний підхід до формування професійної культури майбутніх менеджерів з туризму	212
Рацлав Н.І. Порівняльний аналіз навчальних планів для підготовки вчителів математики у Слов'янському державному учительському інституті	216
Рибалко Н. М. Деякі проблеми вивчення іноземних мов учнями гімназій в теорії та практиці вітчизняної освіти (кінець XIX – початок XX століття)	221
Русія Н. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології, як умова підвищення ефективності роботи викладачів професійно-технічних ліцеїв	230
Симофалок І.В. Спадкоємний зв'язок ідей туристсько-красиначої роботи А.С.Макаренка з педагогічним досвідом минулого	234
Тільчарова К.О. Компетентнісна парадигма кампусів педагогічних університетів	240
Федоренко Д.О. Педагогічні технології у формуванні екологічної свідомості майбутніх учителів	243
Бондаренко Р. М. Формування професійної готовності майбутніх психологів до роботи з дітьми з особливостями психічного розвитку	246
Казаннікова О.В. Модель компетентного вчителя гуманітарного циклу в умовах навчально-реабілітаційного центру	253

Литература:

1. Даниленко А. П. Эстетическое воспитание учащихся начальной школы на внеклассных занятиях по художественной керамике: Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Даниленко Анжела Павловна – М.: 1997. –16 с.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Карандаш М.М.,

к. пед. н., доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності
МДПУ імені Богдана Хмельницького

Онищенко Г.О.,

студентка магістратури, спеціальність
«Управління навчальним закладом»
МДПУ імені Богдана Хмельницького

Сучасна українська система освіти перебуває в стадії динамічного поновлення, імпульсом якого стали, з одного боку, процеси реформування суспільства в цілому, а з іншого – логіка розвитку самої освітньої системи. Закон України «Про освіту» передбачає право на свободу педагогічної творчості і сприяє появі інноваційних шкіл, впровадженню в педагогічний процес нових технологій, зміні традиційно-виконавської діяльності вчителя на діяльність проблемно-дослідного і творчого характеру. Результатом даних змін в освітній політиці став той факт, що сьогодні більшість освітніх установ працює в режимі інноваційної діяльності[4, с. 43].

Інноваційна діяльність освітнього закладу безпосередньо пов'язана з готовністю вчителя до розробки та впровадження педагогічних нововведень в навчально-виховний процес. У зв'язку з цим сучасний вчитель повинен бути готовий до аналізу та прогнозування розвитку особистості і життєдіяльності учнів, до здійснення комплексних перетворень системи освіти, до подолання протиріч її розвитку, до розгляду складних об'єктів педагогічної дійсності як цілісних явищ, до узгодження цілей викладання свого предмета з цілями розвитку особистості учня, тенденціями функціонування навчального закладу та соціокультурної сфери на основі врахування інтегративних змін в інструментарії педагогічної діяльності, до професійно-педагогічної рефлексії[2, с. 71].

На практиці значна частина вчителів, незалежно від їх стажу та рівня кваліфікації, відчуває серйозні труднощі у здійсненні

інноваційної діяльності (у концептуальному баченні розвитку педагогічних процесів, у самовизначенні та самореалізації як суб'єкта перетворень педагогічної дійсності). Все це ускладнює процес їх адаптації та професійне зростання в умовах нової освітньої ситуації. У таких умовах зростає значення формування готовності вчителя до інноваційної діяльності.

Аналіз сучасної педагогічної літератури та державних документів, що визначають основні перспективи розвитку вітчизняної освіти, дозволяє стверджувати, що одним із значущих напрямків модернізації освіти стає переклад освітніх установ у експериментальний режим, що передбачає активне включення педагогічних колективів у інноваційну діяльність[1, с.115].

У наукових працях в останні роки досліджувалися окремі аспекти формування готовності педагога до інноваційної діяльності (В.А. Адольф, Л.С. Гавріленко, Л.П. Княженко, С.А. Лісичин). Особливе значення представляють роботи з проблем організації інноваційної діяльності педагогів в умовах освітнього закладу (Н.Н. Букіна, С.В. Кузьмін, В.С. Лазарєв, Б.П. Маргіросян). Незважаючи на різноманіття напрямків теоретичних досліджень, проблема науково-методичного обґрунтування процесу формування готовності вчителів до інноваційної діяльності в умовах методичної роботи школи залишається недостатньо розробленою[4, с. 27].

Специфіка розвитку освітнього простору українських шкіл, а здебільшого також їх географічна віддаленість від науково-педагогічних центрів і центрів підвищення кваліфікації гостро ставлять питання про необхідність розробки якісно іншої моделі формування готовності вчителя до інноваційної діяльності.

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності – це особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості, рефлексії і є передумовою ефективної діяльності педагога, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу[5, с. 27].

Успішність інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні.

Однак включення педагога в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його професійної та особистісної готовності до інноваційної діяльності. До того ж педагогічні інновації, як і будь-які інші нововведення, породжують проблеми, пов'язані з необхідністю поєднання інноваційних програм з

державними програмами виховання і навчання, співіснування різних педагогічних концепцій.

Не менш гострими є проблеми адаптації нововведення до нових умов. Часто вони спричинені намаганнями пристосувати до конкретних умов педагогічні технології, елементи змісту навчання й виховання, які виявили свою ефективність в інших галузях, або концепції, розроблені в зовсім інших історичних умовах. Таке механічне перенесення призводить до втрати змісту і глибинної суті інновації, що нерідко має наслідком її дискредитацію, розчарування багатьох людей, породжує нову хвилю консерватизму.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні експериментальної перевірки педагогічних умов формування готовності вчителя до інноваційної діяльності.

Готовність вчителя до інноваційної діяльності визначається як інтегративна характеристика, що включає усвідомлення цінності інноваційної діяльності, знання методології, теорії і практики педагогічної інноватики, визначення оптимальних способів інноваційної педагогічної діяльності, оцінку своїх можливостей в їх співвідношенні з майбутніми труднощами, пов'язаними із введенням педагогічних інновацій і необхідністю досягнення високих результатів професійної діяльності.

У зв'язку з виділенням у структурі готовності до інноваційної діяльності мотиваційно-ціннісного, когнітивного, змістовно-операціонального компонента дана мета була конкретизована через наступні завдання:

- формування базових науково-педагогічних знань учителя про сутність інноваційної діяльності, про її закономірності, принципи і технології;

- створення моделі імовірної професійної поведінки, визначення оптимальних способів педагогічної діяльності, розвиток потреби в самоосвіті та самовдосконаленні в цьому напрямку;

- оцінка учителем своїх можливостей в їх співвідношенні з майбутніми труднощами, пов'язаними із введенням педагогічних інновацій, і необхідністю досягнення високих результатів професійної діяльності, формування відповідальності вчителя за результативність своєї професійної діяльності.

Аналіз педагогічної літератури з проблеми дослідження дозволяє стверджувати, що процес включення вчителя в інноваційну діяльність зумовлений низкою суперечностей, найбільш значущими з яких являються протиріччя:

- між потребою суспільства, що розвивається, особистістю учня у вчителя, який проявляє здатність до активної інноваційної діяльності в умовах змін сучасної соціокультурної ситуації, і недостатньою

теоретичною готовністю сучасного вчителя до здійснення цієї діяльності;

- між традиційно репродуктивним характером підготовки вчителя і необхідністю продуктивної педагогічної діяльності;

- між індивідуальним характером педагогічної діяльності і необхідністю професійно-педагогічної взаємодії з метою вирішення завдань, що стоять перед школою, групою, окремими вчителями.

Серед основних педагогічних причин, що ускладнюють формування готовності вчителя до інноваційної діяльності, були виділені: недостатній рівень знань більшості вчителів в галузі педагогічної інноватики та уявлень про кінцевий результат модернізації української освіти; необхідність розробки моніторингу готовності вчителя до інноваційної діяльності з урахуванням специфіки компетентнісного підходу.

Вичленення даних причин дозволило конкретизувати методологічні основи побудови моделі формування готовності вчителя до інноваційної діяльності в системі методичної роботи школи. Цими методологічними засадами стали системний, компетентнісний і контекстний підходи.

Розробляючи модель готовності вчителя до інноваційної діяльності, було зроблене припущення, що ефективність її реалізації визначається взаємозв'язком навчальної, науково-дослідної, дослідно-експериментальної та науково-методичної роботи школи.

Основою змісту розробленої моделі стало функціонування «Школи інноваційної діяльності», алгоритм діяльності якої включав в себе наступні етапи:

1. Діагностика професійної позиції вчителя, потреб у професійному саморозвитку та експертиза проблем, що виникають у професійній діяльності.

2. Складання індивідуальних програм професійного саморозвитку вчителя.

3. Супровід реалізації індивідуальної програми професійного саморозвитку вчителя методичною службою.

4. Проміжна діагностика готовності вчителя до інноваційної діяльності, його потреб у професійному саморозвитку та експертиза проблем, що виникають у професійній діяльності.

5. Корекція індивідуальних програм професійного саморозвитку вчителя.

Основними технологіями формування готовності вчителів до інноваційної діяльності стали технології компетентнісного і контекстного навчання, які були реалізовані в рамках колективних, групових та індивідуальних форм організації процесу підготовки вчителя до інноваційної діяльності.

Аналіз результатів реалізації розробленої моделі підготовки вчителя до інноваційної діяльності дозволяє стверджувати, що у більшості вчителів експериментальної групи відбулися істотні зміни в мотиваційно-ціннісному, когнітивному, змістовно-операціональному компоненті готовності до інноваційної діяльності, які виражаються в переході від переважаючого на початковій стадії експерименту репродуктивного до адаптивного рівня. Істотно зросла кількість вчителів, що знаходяться на системно-модельюючому рівні готовності до інноваційної педагогічної діяльності.

Отже, можна зробити висновок, що формування готовності вчителів до інноваційної діяльності в процесі спеціально організованої роботи буде ефективним, при дотриманні виділених належних педагогічних умов.

Література:

1. Астапова, Н.А. Учитель: проблема выбора и формирование ценностей: учебно-методическое пособие / Н.А. Астапова. - М.: МПСИ; Воронеж: МОДЭК, 2000.-271 с.
2. Баранникова, С.А. Управление процессом включения педагогического коллектива в инновационную деятельность: автореф. дис. ... канд. пед. наук / С.А. Баранникова. - М.: АПКИПРО, 2003. - 22 с.
3. Букина, Н.Н. Управление инновационной деятельностью образовательного учреждения в условиях системных изменений / Н.Н. Букина, В.Н. Волков, И.В. Гришина; под ред. И.В. Гришиной, С.В. Кривых. — СПб.: СПбАППО, 2007. - 304 с.
4. Галкина, Т.И. Инновационные школы. Конкурсный отбор / Т.И. Галкина, В.В. Котельникова. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2006. — 34 с.
5. Никишина, И.В. Инновационная деятельность современного педагога в системе общешкольной методической работы / И.В. Никишина. - Волгоград, 2007. - 93 с.

ПРИРОДНИЧО-НАУКОВА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ) ЗЕМСЬКИХ ШКІЛ

Коробченко А.А.,

к. пед. н., доцент кафедри педагогіки
МДПУ імені Богдана Хмельницького

В умовах реформування сучасної освіти значного інтересу набуває історичний досвід вітчизняної педагогіки другої половини ХІХ – початку ХХ століття. Зокрема, це проблема підготовки вчителів. Цьому питанню присвячені ґрунтовні дослідження відомих українських учених: Л. Березівської, Л. Вовк, С. Гончаренка, Н. Дем'яненко, О. Дубасенюк, Н. Ничкало, О. Степанюк, О. Сухомлинської, М. Ярмаченка та інших.

Особливості підготовки вчителів земствами висвітлювали: Л. Рябовол, О. Мармазова, В. Хворостовська, І. Шумілова. На сьогоднішній день проблема природничо-наукової підготовки вчителів земських шкіл вивчена недостатньо.

Спеціальна підготовка вчителів земських шкіл була зумовлена суспільно-історичною необхідністю. Зокрема, вона була викликана: зростанням потреби у вчителях через збільшення кількості шкіл, низьким рівнем підготовки більшості вчителів земських шкіл, підвищенням вимог до загальноосвітнього рівня випускників земських шкіл, у зв'язку з підготовкою їх до участі в розвиненому капіталістичному виробництві, бурхливим розвитком природознавства і передової педагогічної науки.

Питання про підготовку народного вчителя у другій половині ХІХ ст. було ареною гострої політичної боротьби, воно відбивало боротьбу прогресивних сил російського суспільства і кріпосницької реакції. Царська влада побоювалася громадської ініціативи в підготовці земських учителів, розповсюдження природничих знань і повсюдно обмежувало діяльність земств у цьому напрямку.

Підготовка вчителів здійснювалася земствами в земських учительських семінаріях та школах, наданням коштів на утримання стипендіатів, як губернських, так і повітових управ, в урядових учительських семінаріях, в учительських інститутах. Велику роль в підготовці учителів земських шкіл і розповсюдженні природничих знань зіграли також вчительські з'їзди і курси.

Прогресивно налаштовані земства, передова педагогічна громадськість правильно розуміли роль природничих знань у

Наукове видання

**Технології формування педагогічного професіоналізму
майбутніх учителів**

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції
(27-28 лютого 2014 року)

Всі матеріали друкуються в авторській редакції

Підписано до друку 22.02.2014. Формат 60X84 1/16
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman Cyr.
Друк ризогафічний. Ум. друк. арк.. 17,67.
Наклад 300 прим. Зам. № 927

Видавець

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Адреса: 72312, м. Мелітополь, вул. Леніна, 20

Тел. (0619) 44 04 64

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції від 16.05.2012 р. серія ДК № 4324

Надруковано ФО-П Однорог Т.В.

72313, м. Мелітополь, вул. Героїв Сталінграду, 3а

Тел. (067) 61 20 700

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції від 29.01.2013 р. серія ДК № 4477

